

Semantiek

1. Betekenis

Opdracht 1: Een jonge kok zoekt een naam voor het eigen restaurant dat hij wil openen. Hij denkt aan "De Lekkerbek" of iets dergelijks. Bij een brainstorm bij een glaasje wijn geven zijn vrienden hem nog een paar suggesties: De Gourmand, De Gourmet, De Fijnproever, De Gastronom, De Smulbroer, De Schranser, De Veelvraat, De Eetwolf, De Slokop, De Lamme Goedzak. Geef van volgende woorden de betekenis en de bijklank. Welke naam zou jij kiezen? Waarom?

De betekenis van een woord valt uiteen in verschillende aspecten. Je hebt de _____ of wat het woord 'betekent' en de _____. Hieronder verstaan we alle andere aspecten zoals de gevoelswaarde, de bijklank, de situatie waarin het gebruikt wordt,...

2. De gevoelswaarde

Een mogelijke vorm van connotatie is dus de gevoelswaarde van een woord.

Opdracht 2: Er klopt iets niet bij de onderstaande zinnen, maar wat? Probeer dit zo goed mogelijk te omschrijven.

1. Onze geachte voorzitter is vorige donderdag naar het pierenland vertrokken.
2. Gelukkig heeft de politie de befaamde moordenaar te pakken.
3. Al onze kwaliteitswaren worden tegen woekerprijzen verkocht.
4. Heb jij je ook al een degelijke koelkast laten aansmeren ?
5. De centrale examencommissie zal de kandidaten van 1 juli af op het matje roepen.

Waarmee heeft gevoelswaarde te maken? Welke bijklank kan een woord hebben?

De gevoelswaarde gaat bij het spreken blijken uit **gelaatsuitdrukking en intonatie**, bij het schrijven uit **context, leestekens en zinsverband**. Gevoelswaarde hangt samen met de situatie waarin een woord gebruikt wordt en ook met de sociale laag van de maatschappij.

De gevoelswaarde heeft een enorm belang voor de grondige kennis van een taal. Dit ondervinden we zeer goed bij het aanleren van een nieuwe taal. Het komt er niet alleen op aan nieuwe woorden te leren maar men moet ook de gevoelswaarde kennen. Hoe dikwijls vergist men zich niet in het gebruik van tu-vous, Sie-du, gij-jij/u, omdat men het verschil tussen vertrouwelijke en beleefdheidsvormen, enkelvoudsvormen en meervoudsvormen niet goed aanvoelt. Dit blijkt duidelijk bij het vertalen. Bepaalde woorden zijn moeilijk of helemaal niet in een bepaalde taal te vertalen, omdat men die kleur niet kan weergeven.

Opdracht 3: Probeer eens 'match' en 'supporter' in het Nederlands te vertalen.

Woorden kunnen zoals we reeds vaststelden een neutrale, positieve of negatieve bijklank hebben. Een mooie illustratie van dit taalverschijnsel vormen de eufemismen en dysfemismen. Deze behandelen we verder in het werkboek. p. 159-164 (Taalcentraal)

3. Betekenisrelaties

Tussen verschillende woorden kan er toch wat betekenis betreft en zekere relatie bestaan. Ze kunnen hetzelfde betekenen of net het tegenovergestelde.

Volgende relaties zijn het waard nader bekeken te worden:

Synoniemen:

= _____

Vb.

Er zijn weinig woorden die echt synoniem zijn. Vaak is er toch een lichte nuance op vlak van betekenis, gevoelswaarde, stijl, graad of gebruik.

Opdracht 4: Geef van deze lichte nuances telkens een voorbeeld.

Homoniemen:

vorst: 1. onafhankelijk regeerder, monarch; 2. de nok van het dak; 3. het vriezen, vriezend weer; 4. kunstmatig gevormd woord voor bos.

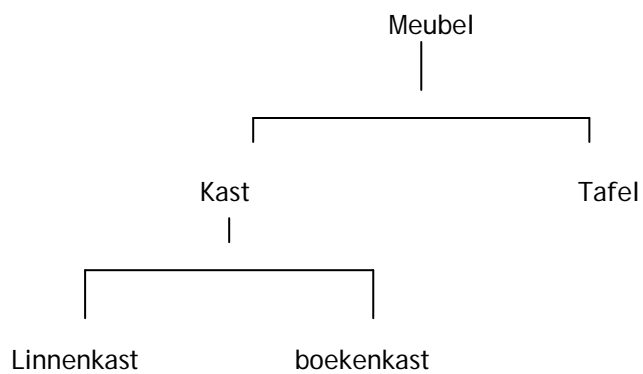
Opdracht 5: Bekijk bovenstaand lemma. Wat is nu volgens jou een homoniem?

Antoniem:

= _____

vb.

Hyponiem en hyperoniem:

Opdracht6: Duid de hyponiemen in het rood en de hyperoniemen in het groen aan. Omschrijf tevens beide termen.